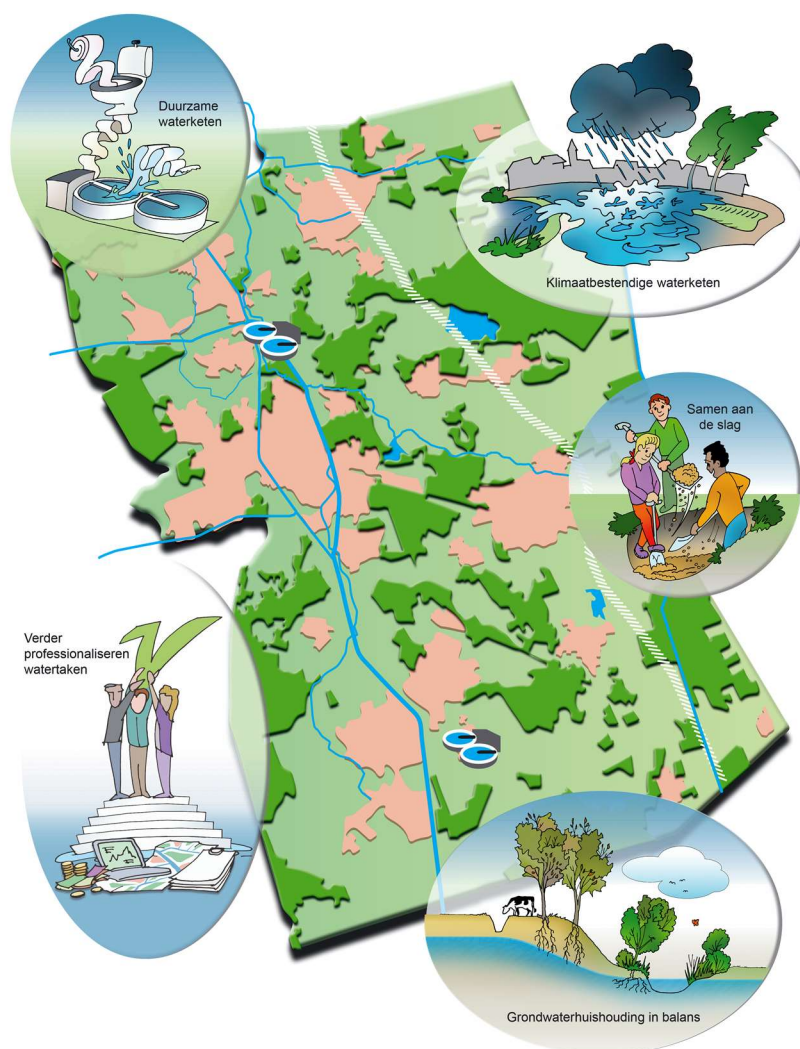

DOELMATIG WATERBEHEER JAARPLAN 2019

Werkeenheid Brabantse Peel

Opgesteld door:

Projectgroep Doelmatig waterbeheer Brabantse Peel

Versie en datum:

Versie 5, 5 december 2018

Vastgesteld door:

Stuurgroep doelmatig waterbeheer,
14 november 2018

INHOUD

1	Samenwerken aan doelmatig waterbeheer.....	5
1.1	Doelen van de samenwerking	6
1.2	Beleidsontwikkelingen in het waterdomein	6
2	Voortgang in de Brabantse Peel	10
3	Organisatie en speerpunten.....	13
3.1	Evaluatie speerpunten 2018.....	13
3.2	Speerpunten voor 2019	14
3.3	Kennisdeling	16
	Bijlagen.....	17
	Bijlage 1 Afgeronde projecten tot en met 2018 en planning 2019	18
	Bijlage 2 Stand van zaken lopende projecten.....	21
	Bijlage 3 Kennisdeling en cursussen	22
	Bijlage 4 Factsheets nieuwe projecten	23
	Bijlage 5 Meerjarenplanning projecten	25
	Bijlage 6 Projectplannen samenwerking werkeenheden.....	26

1 Samenwerken aan doelmatig waterbeheer

Vanuit het landelijke Bestuursakkoord Water (BAW, 2011) werken gemeenten, waterschappen en waterleidingsbedrijven in regio's aan verdergaande samenwerking in het waterbeheer, in het bijzonder de waterketen. Aanleiding is de nadrukkelijke (politieke) wens tot kostenvermindering, kwaliteitsverbetering en vermindering van kwetsbaarheid.

In de werkeenheid De Brabantse Peel wordt samengewerkt tussen de gemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren, waterschap Aa en Maas en waterleidingmaatschappij Brabant Water.

De uitvoering van het BAW is niet vrijblijvend. Om invulling te geven aan de het BAW, zijn de colleges van de Brabantse Peelgemeenten en het Dagelijks Bestuur van waterschap Aa en Maas een samenwerkingsovereenkomst aangegaan. Deze overeenkomst is op 18 april 2013 in Den Bosch ondertekend. Brabant Water is vanaf 2017 structureel aangehaakt. In de samenwerkingsovereenkomst is onder andere afgesproken dat we jaarlijks een 'jaarplan' maken met daarin de projecten die we willen gaan uitvoeren. Daarnaast is vastgelegd dat er een Stuurgroep Doelmatig Waterbeheer wordt ingesteld, die de realisatie van de doelen uit het BAW bewaakt en het jaarplan vaststelt.

Het voor u liggende jaarplan heeft betrekking op de projecten die we in 2019 willen oppakken maar is gelijktijdig ook een evaluatie van wat we tot nu toe hebben bereikt. Het jaarplan 2019 is op 14 november 2018 vastgesteld in de Stuurgroep Doelmatig Waterbeheer Brabantse Peel.

1.1 Doelen van de samenwerking

Met de samenwerking wordt een aantal doelen beoogd.

Ten eerste 'minder meerkosten', oftewel ombuiging van de lokale lastenstijging ten aanzien van ontwikkeling en beheer van de afvalwaterketen (rioolheffing gemeenten + zuiveringsheffing waterschappen). Er is voorzien dat de kosten in de waterketen in 2020 landelijk met 600 miljoen zullen stijgen ten opzichte van 2010. Het BAW legt een ambitie bij de waterketenpartners neer om hiervan 450 miljoen om te buigen. Daarvan komt 380 miljoen bij gemeenten en waterschappen terecht, de overige 70 miljoen ligt bij de waterleiding-maatschappijen. Deze ambitie is voor de Brabantse Peel vertaald in minder-meerkosten van 5,5 miljoen euro structureel op jaarbasis (in 2020 ten opzichte van de prognose in 2010).

Naast financieel voordeel beoogt de samenwerking door vroegtijdig delen van kennis en ervaring en door gezamenlijk uitvoeren van taken en onderzoeken, te komen tot kwaliteitsverbetering en het verminderen van kwetsbaarheid.

Jaarlijks wordt de voortgang van de doelen in het BAW gemonitord en opgenomen in de landelijke rapportage 'De staat van ons water'. Ook verschijnt er jaarlijks een VNG-ledenbrief waarin dieper wordt ingegaan op de behaalde doelen en de opgaven voor de aankomende jaren. Het landelijke beeld is, dat gemeenten, waterschappen en waterleidingbedrijven de vastgestelde doelen gaan halen. Dit is ook het beeld in de Brabantse Peel (zie hoofdstuk 2 voor een nadere toelichting).

1.2 Beleidsontwikkelingen in het waterdomein

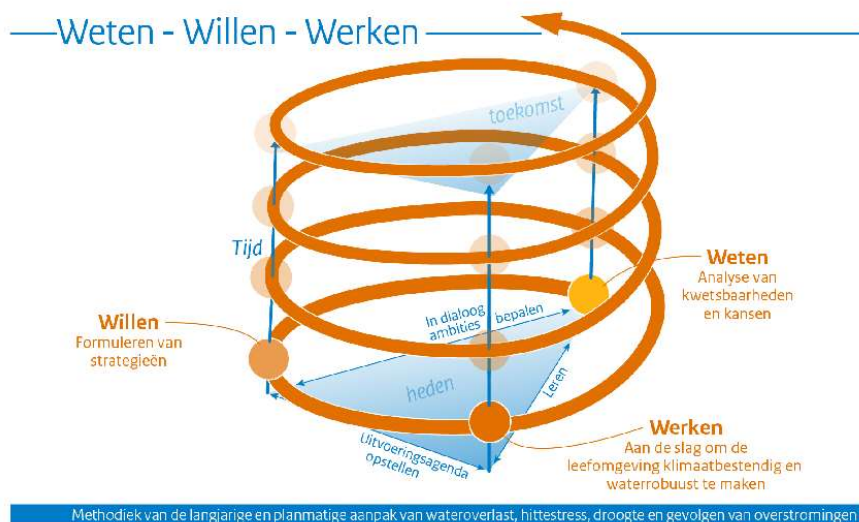
1.2.1 Klimaatadaptatie/ruimtelijke adaptatie

Bij de vaststelling van de Rijksbegroting 2019 op Prinsjesdag is ook het Deltaprogramma vastgesteld. Het Deltaprogramma geeft de kaders en beleidsontwikkelingen voor het waterdomein in Nederland en bestaat uit een aantal thema's. Voor onze regio zijn de belangrijkste thema's zoetwatervoorziening, waterkwaliteit en ruimtelijke adaptatie. Daarnaast worden de doelen en inzet voor een doelmatig waterketenbeheer gecontinueerd.

Voor het thema 'Ruimtelijke Adaptatie' is een nieuw deltaplan uitgewerkt. Daarin zijn een aantal voorstellen opgenomen hoe we Nederland in 2050 klimaatbestendig en klimaatrobuust gaan worden. Dit gebeurt via de lijn weten-willen-werken.

De eerste stap is, dat aan alle lokale overheden wordt gevraagd om eind 2019 een klimaatstresstest uitgevoerd te hebben. Daarvoor is een standaard-aanpak uitgewerkt, maar het is niet verplicht om die te volgen. Als gemeenten nu al een werkbare stresstest hebben, dan kan die ook gebruikt worden.

De stresstest moet alle elementen van de klimaatontwikkelingen bevatten: wateroverlast, droogte en hitte en beperkt zich dus niet alleen tot het waterdomein. Als inzichtelijk is waar de knelpunten liggen (=weten), dan moet er een ambitie worden bepaald (=willen) en vervolgens een programma om dit te gaan realiseren (=werken).

In het Deltaplan wordt een nadrukkelijke link gelegd met de Omgevingswet, die in 2021 in werking moet gaan treden. De instrumenten van de Omgevingswet bieden de mogelijkheid om klimaatadaptatie integraal onderdeel te laten zijn van de leefomgeving.

Op 20 november 2018 is een landelijk bestuursakkoord ondertekend voor de aanpak van klimaatadaptatie.

Om de voortgang van het klimaatadaptatiebeleid in Nederland te kunnen monitoren, wordt gezocht naar een regionale aanpak/overlegstructuur, vergelijkbaar met die van het BAW. Een belangrijke voorwaarde vanuit het Rijk is, dat de ruimtelijke discipline hierin vertegenwoordigd moet zijn. Dit kan betekenen dat de bestaande BAW-structuur met de ruimtelijke discipline wordt uitgebreid, of dat een bestaande regionale ruimtelijke overlegstructuur het klimaatadaptatiebeleid als onderwerp gaat opnemen en uitwerken.

Het onderwerp 'klimaatadaptatie/klimaatbestendigheid' is opgenomen in zowel de Integrale Strategie Ruimte van het MRE als de Ruimtelijke Agenda voor de Peel.

Voor de verdere coördinatie en uitvoering rondom dit onderwerp is in de Stuurgroep van 29 november 2017 de keuze gemaakt om het onderwerp klimaatadaptatie aan te haken bij het IGA (Intergemeentelijk Afstemmingsoverleg). Dit moet nog vorm en inhoud gaan krijgen. Tot het moment dat duidelijk is hoe het IGA dit kan oppakken, blijft de werkeenheid Doelmatig Waterbeheer aanspreekpunt.

De verwachting is, dat er eind 2018, begin 2019 en eerste evaluatiemoment voor klimaatadaptatie vanuit het Rijk naar de regio's wordt uitgerold. De voorbereidingen hiervan zijn landelijk opgestart.

1.2.2 Aanvulling BAW 2011 en nieuwe bestuursakkoorden

Op 31 oktober 2018 hebben de koepelorganisaties een aanvulling op het BAW uit 2011 ondertekend. Hierin staan onderwerpen opgenomen die de aankomende jaren extra aandacht behoeven, bovenop de onderwerpen die al genoemd zijn in het BAW uit 2011:

1. De kansen van de informatiesamenleving

De samenleving verandert snel onder invloed van technologie en digitalisering. Digitalisering is de belangrijkste bron van groei, innovatie en nieuwe bedrijvigheid. In de informatiesamenleving ontstaan nieuwe kansen, ook voor de watersector. Sturen met data en technologieën maken het makkelijker om meer samen te werken en integraal te werken. De landelijke koepels ontwikkelen een gezamenlijke visie en aanpak om de kansen van de informatiesamenleving beter te benutten.

2. De risico's van digitale dreigingen

Tegenover de kansen van digitalisering staan bedreigingen, bijvoorbeeld op het gebied van cybersecurity. Cybercrime, cyberspionage en cybersabotage kunnen systemen en processen verstoren, met grote gevolgen voor de volksgezondheid, veiligheid en economie. Deze digitale bedreigingen, maar ook ICT-verstoringen door technisch of menselijk falen, vragen van de waterpartners om een gezamenlijke aanpak en inspanning.

3. Implementatie van de Omgevingswet

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De consequenties voor het stedelijk waterbeheer en de drinkwatersector zijn groot. Gezamenlijk willen we zorgen voor een goede implementatie van waterregelgeving en de regionale afstemming daarover.

OMGEVINGSWET

De 6 instrumenten

4. Het succes van regionale samenwerking

Gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven werken in heel Nederland – verspreid over 49 regio's – samen aan het regionale waterbeheer. Door kennis te delen, taken gezamenlijk uit te voeren en investeringen met elkaar af te stemmen, zijn al veel doelstellingen uit het Bestuursakkoord Water gerealiseerd. Nu gaan we volgende stappen zetten om de kwaliteit van het waterbeheer te verbeteren en de kwetsbaarheid van onze organisaties te verminderen.

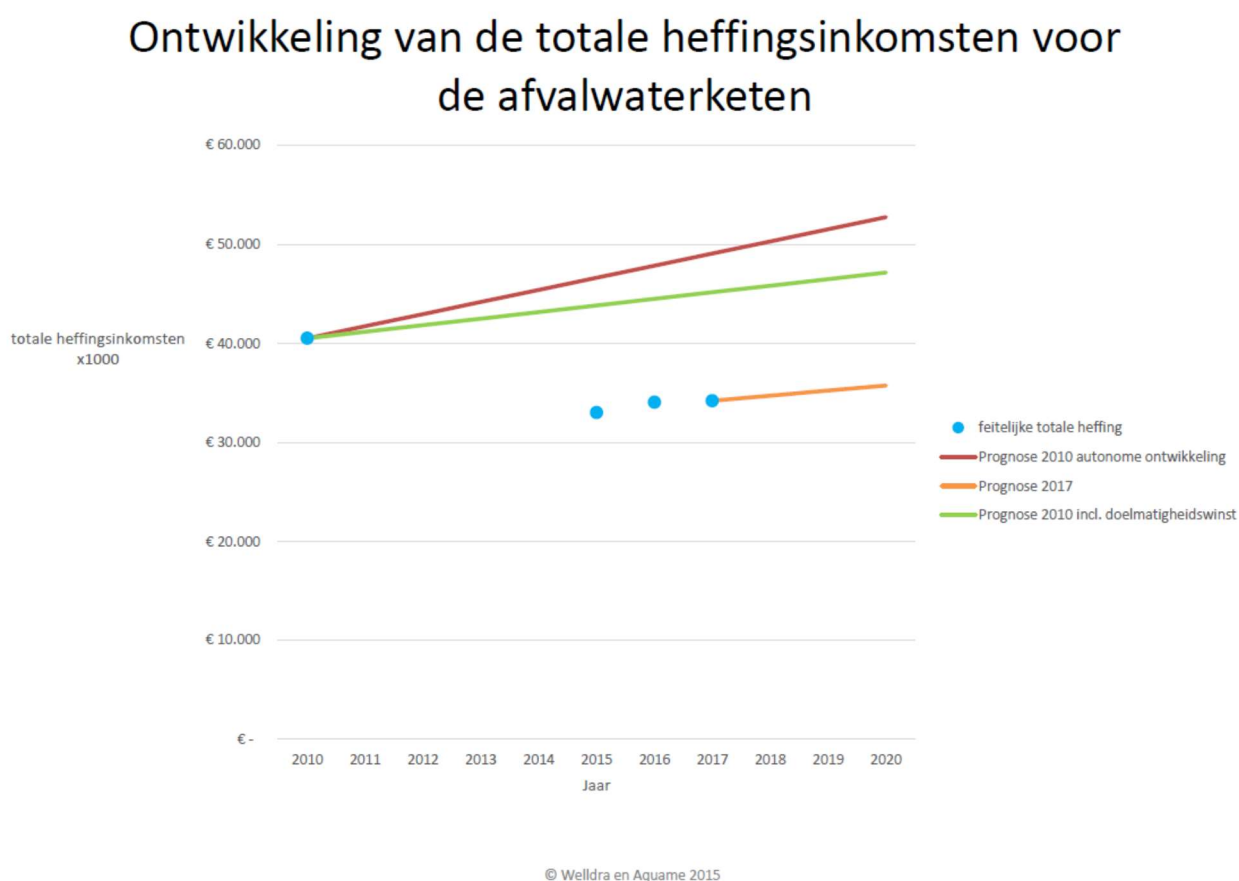

Naast de bovengenoemde aanvullingen op het BAW worden er aparte afspraken gemaakt over de aanpak van de waterkwaliteit(sproblemen). De teksten daarvan zijn nog niet bekend.

2 Voortgang in de Brabantse Peel

Bij de start van onze regionale samenwerking is, op basis van kentallen vanuit het BAW, een inschatting gemaakt van de besparingsdoelstelling in de Brabantse Peel. Deze komt uit op bijna 5,5 miljoen euro. Dit betreffen dus minder-meerkosten ten opzichte van de prognose voor 2020 (zoals geraamd in 2010). In 2010 was berekend dat de kosten, inclusief de beoogde doelmatigheidswinst nog zouden oplopen tot ruim 47 miljoen euro.

In figuur 1 is het werkelijk verloop van de waterketenheffingen over de afgelopen jaren geprojecteerd voor de hele Peelregio (gemeenten en waterschap). Tevens is hierin de prognose voor 2020 opgenomen. Omdat de heffingen in de waterketen ten hoogste kostendekkend mogen zijn, zijn deze een goede indicator voor de kosten in de waterketen in de Peel. De cijfers van Brabant Water zijn nog niet verwerkt in deze monitor. Het blijkt lastig om deze te vertalen naar de regio's.

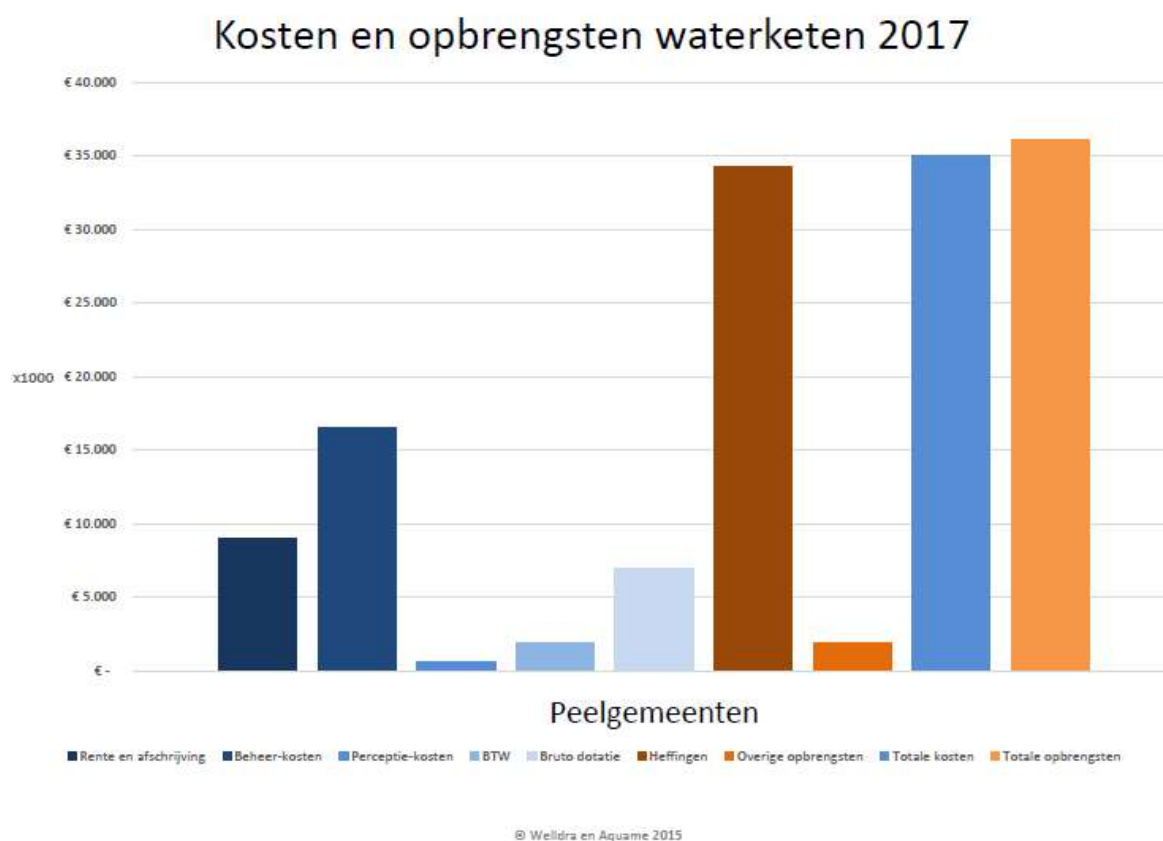

Figuur 1. Verloop heffingsinkomsten afvalwaterketen Brabantse Peel (rioolheffing en zuiveringsheffing)

In 2017 is gebleken dat de kosten met in totaal ruim 34 miljoen euro ruim onder het startjaar 2010 zaten. De prognose voor 2020 is dat er nog een stijging plaatsvindt tot circa 36 miljoen euro. Daarmee wordt de doelstelling voor doelmatigheidswinst ruimschoots gehaald.

In figuur 2 zijn de totale kosten voor de afvalwaterketen over 2017 voor de Peelgemeenten inzichtelijk gemaakt in een aantal grotere eenheden:

Kapitaallasten, exploitatie, BTW, dotaties aan voorzieningen en perceptiekosten.

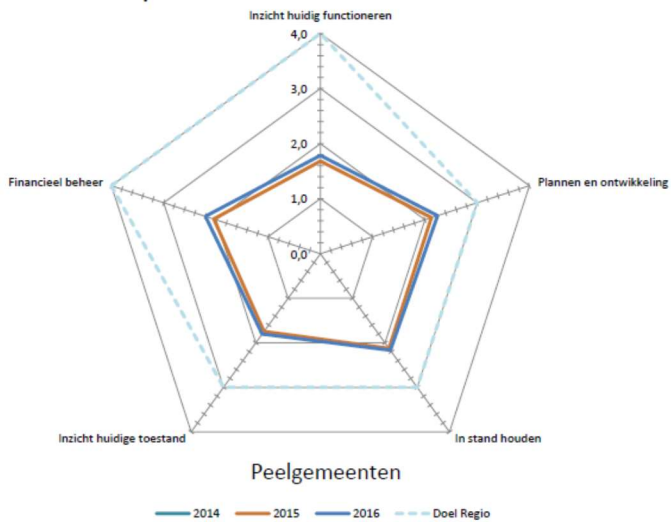
Figuur 2. Totale kosten afvalwaterketen Brabantse peel in 2017

Door de daling van de kosten de afgelopen jaren, zou de conclusie getrokken kunnen worden dat de heffing ook naar beneden kan. Dit is echter niet per se het geval. Het voordeel is op dit moment vooral het gevolg van aanpassingen in het investeringsvolume en een wijziging in de financieringssysteem bij enkele gemeenten.

Gezien de ontwikkelingen rondom klimaatadaptatie is het mogelijk dat er de aankomende jaren extra financiële middelen nodig zijn om (wateroverlast-)knelpunten op te lossen. Uit de GRP's die in 2018 voor een aantal gemeenten zijn opgesteld, zal blijken of hiervoor inderdaad extra middelen nodig zijn of dat eventueel noodzakelijke extra investeringen binnen de huidige ramingen van de heffingsinkomsten opgevangen kunnen worden. Dit wordt pas zichtbaar in de BAW-monitor over 2018, omdat dan de geactualiseerde cijfers uit de nieuwe, vastgestelde GRP's meegenomen gaan worden.

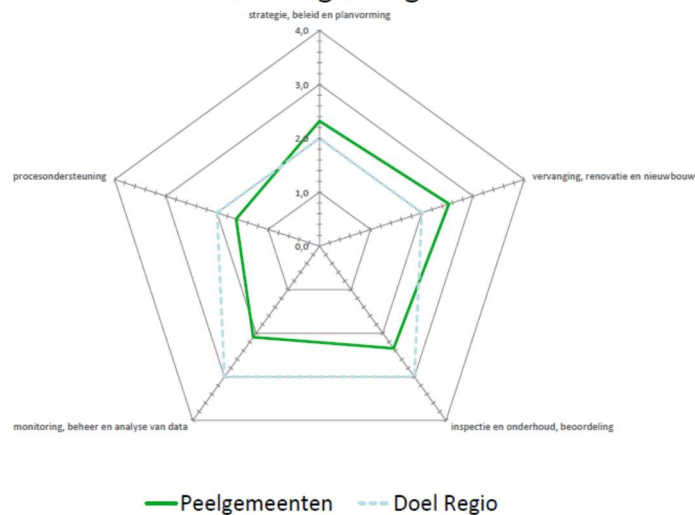
Voor de onderdelen kwaliteit en kwetsbaarheid zijn het afgelopen jaar, voor het eerst, ambities geformuleerd. In onderstaand grafieken is aangegeven wat de huidige stand van zaken en de ambitie is op deze onderdelen.

Kwaliteit: professionaliseren van het beheer

© Welldra en Aquame 2015

Robuustheid eigen organisatie

Figuren 3 en 4. Stand van zaken op kwaliteit en kwetsbaarheid afgezet tegen de geformuleerde doelen

Figuren 3 en 4 laten zien dat we nog stappen kunnen zetten op de aspecten kwaliteit en kwetsbaarheid om onze doelen te halen. De acties in 2019 hebben mede tot doel om de doelen met betrekking tot kwaliteit en kwetsbaarheid te realiseren.

Vanuit het aspect 'kwaliteit' ligt de focus daarbij op inzicht in het huidige functioneren en de huidige toestand. Bij robuustheid gaat het vooral om monitoring, beheer en analyse van data.

3 Organisatie en speerpunten

De samenwerking rondom doelmatig waterbeheer vindt plaats in een netwerk.

Het netwerk bestaat uit deelnemers vanuit alle organisaties, die lid zijn van een beheerdersoverleg (4 à 5 keer per jaar), een projectgroepoverleg (maandelijks), een managementoverleg (maandelijks) en een stuurgroepoverleg (2 keer per jaar).

Vanaf medio 2017 neemt ook Brabant Water structureel deel in de projectgroep.

Vanaf 2016 wordt 0,2 fte procesmanagement en 0,2 fte secretariële ondersteuning vrijgemaakt voor ondersteuning van het proces en het uitvoeren van algemene werkzaamheden zoals agendavoorbereiding, verslaglegging, het opstellen van het jaarplan, verantwoordingsrapportages, contractbeheer etc. De kosten hiervan worden door 7 partijen (gemeenten + waterschap) gedeeld.

3.1 Evaluatie speerpunten 2018

In het Jaarplan 2018 waren een aantal (inhoudelijke) speerpunten geformuleerd. Onderstaand is aangegeven wat de stand van zaken is.

Speerpunt	Stand van zaken
Afronden projecten uit 2017	Zie bijlage 2 voor stand van zaken
Klimaatbestendige/klimaat-innovatieve Peel	In de Integrale Strategie Ruimt (ISR) van het MRE en de Ruimtelijke Agenda voor de Peel is het onderwerp opgenomen. Concreet lopen er al projecten die mede invulling geven aan het oplossen van wateroverlastknelpunten die naar voren zijn gekomen bij de extreme neerslag in mei/juni 2016. Daarbij is gestart met de DAS-gemeenten (Deurne, Asten, Someren), ook bij de andere Peelgemeenten worden knelpunten nu aangepakt. Deze aanpak is echter projectgewijs en richt zich primair op wateroverlastproblemen. Droogte en hitte zijn hier geen onderdeel van. Om in 2050 echt klimaatbestendig te zijn, zal er een meer toekomstgerichte en programmatische gezamenlijke aanpak moeten komen.
Positionering onderwerp klimaatadaptatie	Nog in ontwikkeling. IGA is gevraagd de eindverantwoordelijkheid te nemen voor het onderwerp klimaatadaptatie. I.v.m. de overdracht van taken vanuit MRE naar de subregio's, is het IGA nog zoekende naar haar rol. Concreet is daarom afgesproken dat de werkeenhed het opstellen van de klimaatstresstesten nog voor haar rekening neemt.
Opstellen nieuw GRP of Watertakenplan voor de gemeenten Deurne, Gemert-Bakel, Helmond en Laarbeek	Afgerond. GRP's zijn opgeleverd en in bestuurlijke routing bij de 4 gemeenten.

Operationeel beheer en contracten 2018	Afgerond. Zie bijlage 1 voor afgeronde werkzaamheden
Peelbrede communicatie klimaatadaptatie	Basisaanpak afgerond. De gemeenten hebben allen het (bestuurlijke) besluit genomen om gezamenlijk een communicatiestrategie, een toolkit en een logo te gaan gebruiken. Dit is door een extern bureau verder uitgewerkt.

3.2 Speerpunten voor 2019

Voor 2019 zijn er een aantal zaken waar we extra aandacht aan willen schenken. Deze komen deels voort uit landelijke ontwikkelingen en deels uit verbeteringen die we zelf willen doorvoeren om de samenwerking nog beter en efficiënter te laten verlopen.

Een belangrijk aandachtspunt blijft de planning en beschikbare capaciteit van alle partners voor de projecten. Waarbij al eerder is aangegeven dat we liever enkele projecten goed doen dan veel projecten half.

3.2.1 Uitvoeren klimaatstresstesten.

De landelijke standaardisaties voor de klimaatstresstesten zijn eind 2018 gereed gekomen. Deze vormen mede de basis voor het opstellen van stresstesten voor de onderdelen wateroverlast, droogte en hitte voor het hele Peelgebied. Hiervoor zal externe ondersteuning ingehuurd worden.

De stresstesten geven inzicht in het 'weten': wat gebeurt er, waar liggen de knelpunten en hoe liggen de onderlinge relaties. De stresstesten zijn niet bedoeld om een ambitie en maatregelen te formuleren. Die stappen vallen onder het 'willen' en 'werken' en komen daarna.

3.2.2 Communicatie klimaatadaptatie

In 2018 is besloten om een gezamenlijke aanpak voor de communicatie rondom klimaatadaptatie op te zetten. Dat betekent dat we gebruik gaan maken van een identieke kernboodschap, een gezamenlijk opgestelde toolkit en een gezamenlijk beeldmerk/logo.

De basis hiervoor is in 2018 gelegd, de uitvoering zal in 2019 concreet opgepakt moeten worden.

3.2.3 Onderwerpen uit het Addendum BAW

In het addendum op het huidige BAW zijn een aantal onderwerpen benoemd die de aankomende jaren aandacht moeten krijgen. In twee onderwerpen zijn door de werkeenheden al stappen gezet. Dat betreft de optimalisering van de samenwerking, met name op het gebied van kwaliteit en kwetsbaarheid. De evaluatie uit 2018 geeft handvatten voor verdere verbetering en aanscherping op deze punten. Hiermee gaan we aan de slag (zie ook par. 3.2.4). Ook de Omgevingswet is genoemd als belangrijk punt. Hiervoor heeft de werkeenheden in 2018 al een project uitgevoerd: Water in de omgevingswet. Hierin is gekeken hoe 'water' straks verankerd kan worden in het instrumentarium van de Omgevingswet, daarvoor zijn bouwstenen ontwikkeld.

De punten uit het addendum die nog relatief onbekend zijn, betreffen de kansen en risico's van de digitale maatschappij. Enerzijds de mogelijkheid om uit de grote hoeveelheid data goede analyses te kunnen maken, die nieuwe inzichten kunnen geven en toepasbaar zijn bij beslissingen en afwegingen. Anderzijds ook het risico op bijv. een hack, cybercrime en daaruit voortvloeiende problemen in watersysteem en waterketen. Denk bijvoorbeeld aan het uitvallen van alle rioolgemalen in een gemeente of in een complete zuiveringsregio. Wat gebeurt er dan? Is er een risico voor de volksgezondheid? Of voor het milieu? Hoe groot is het maatschappelijk risico en wat is de potentiële schade/letsel? Deze aspecten zullen in beeld gebracht en beoordeeld moeten worden. Als blijkt dat het uitvallen van de afvalwaterketen en de regeling in het watersysteem grote risico's met zich meebrengt, dan zullen daarop ook maatregelen genomen moeten worden. Zowel in de preventieve sfeer als in de curatieve sfeer.

In 2020 starten we met het in beeld brengen van de risico's bij het 'falen' van de afvalwaterketen en het watersysteem in de Peel.

3.2.4 Verbeterpunten uit de evaluatie van 2018

In september 2018 is er een evaluatie uitgevoerd hoe de samenwerking nu functioneert en wat er verbeterd kan worden. Hieruit zijn een aantal punten naar voren gekomen die we in 2019 willen gaan oppakken:

- Verduidelijken en (her)bevestigen van de (bestuurlijke) doelen van de samenwerking.
- Doorontwikkeling opdrachtgever/opdrachtnemerschap voor projecten
- Bekijken hoe we realisatie van de doelen voor kwaliteit en kwetsbaarheid concreter kunnen maken.

3.2.5 Herijking bestaande Samenwerkingsovereenkomst

De verbeterpunten uit de evaluatie, de inhoudelijke aanvullingen uit het BAW 2018 en de bestuursakkoorden over klimaatadaptatie en waterkwaliteit, rechtvaardigen een herijking van de bestaande samenwerkingsovereenkomst uit 2013.

Deze wordt in 2019 opgesteld en ondertekend.

3.2.6 Samenwerking met andere werkeenheden

Eind 2018 is samen met de werkeenheden 'Waterportaal Zuidoost Brabant' gekeken naar bundeling van een aantal projecten, mede met het oog op het verkrijgen van cofinanciering van de provincie.

Voor de Brabantse Peel zijn de volgende projecten interessant om gezamenlijk met Waterportaal op te pakken en in te dienen: uitvoeren klimaatstresstesten i.c.m. watersysteemanalyse van het oppervlaktewatersysteem, en de aanpak van de communicatie rondom klimaatadaptatie. Dit zijn projecten die toch al op de planning staan bij de Peel en daarom makkelijker in een gezamenlijk 'bod' naar de provincie geschoven kunnen worden zonder dat dit veel extra tijd en geld kost. De samenwerking met Waterportaal is ook gunstig vanuit kennisdeling.

De projectplannen voor deze projecten zijn toegevoegd in bijlage 6.

3.3 Kennisdeling

In de reguliere projectgroep-overleggen wordt voortdurend kennis gedeeld. Er worden documenten uitgewisseld waar anderen gebruik van maken, evenals bestuurlijke stukken zoals collegevoorstellen en raadsinformatiebrieven. Daarnaast worden zienswijzen op plannen van andere overheden zoveel mogelijk gezamenlijk opgepakt, waarbij één partij de trekkersrol vervuld. Er zijn een aantal keren in-company-cursussen en –bijeenkomsten georganiseerd. In bijlage 3 is een lijst opgenomen met gezamenlijke cursussen, symposia etc.

Voor 2018 stonden een aantal cursussen en workshops op de agenda, maar deze zijn om verschillende redenen niet doorgegaan:

- Klimaatstresstesten: Omdat de landelijke standaard-stresstesten pas eind 2018 beschikbaar zijn gekomen, is hierover geen cursus georganiseerd. Voor 2019 wordt de kennisdeling omtrent dit onderwerp opgenomen in de aanpak van de klimaatstresstesten die we met elkaar gaan opstellen.
- Cursus (opleverings)inspecties en RibX (opfriscursus): Landelijk was er onduidelijkheid over de implementatie van de nieuwe NEN-normen voor de beoordeling van inspecties. Daarnaast is de organisatie van de cursus (voorheen St. Rioned) overgegaan naar de St. Wateropleidingen. In 2019 wordt opnieuw bekeken of er behoefte is aan deze cursus.
- Cursus ‘eisen aan riolering op het perceel’: In relatie met de invoering van de Omgevingswet moet bekeken worden of het zinvol is deze cursus nog te doen. Mogelijk is het zinvoller om te kijken naar de wijzigingen in de wetgeving en hierop te anticiperen.

In 2018 zijn verschillende projecten uitgevoerd die op zichzelf hebben geleid tot kennisdeling en –verbreding. Het betreft de projecten ‘opstellen GRP’ en ‘Water in de Omgevingswet’. In deze projecten zijn verschillende sessies gehouden waarbij een breed gezelschap vanuit gemeenten, waterschap en waterleidingmaatschappij waren uitgenodigd. Voor de sessies ‘water in de Omgevingswet’ waren onder andere ook mensen vanuit de Odzob en de provincie aanwezig.

De meerjarenplanning voor cursussen en workshops wordt regelmatig geactualiseerd en aangepast naar gelang de behoefte.

Bijlagen

Bijlage 1 Afgeronde projecten tot en met 2018 en planning 2019

In onderstaande tabel; zijn de projecten opgenomen die in eerdere jaren reeds zijn afgerond.

Voor de inhoudelijke evaluatie van deze projecten wordt verwezen naar het jaarplan waarin deze is opgenomen.

In de tabel is tevens een doorkijk opgenomen naar de projecten in 2019. De komen ook terug in bijlage 4, meerjarenplanning, met uren en eventuele externe kosten.

		Projecten	Asten	Deurne	Helmond	Gemert-Bakel	Laarbeek	Someren	Waterschap	Brabant Water
T/m 2016	Strategisch	-								
	Tactisch	Benchmark 2013	X	X	X	X	X	X		
	Operationeel	Onderhoud straatkolken 2013-2016	X	X		X	X	X		
		Rioolreiniging en -inspectie 2013-2016	X	X		X	X	X		
		Onderhoud gemeentelijke gemalen via waterschap		X					X	
		Onderhoud gemalen Helmond en Gemert-Bakel			X	X				
		Onderhoud drukrioolgemalen 2014-2018			X		X	X		
		Aanschaf Rioolinspectie- en onderhoudsmodule (RION)	X		X	X	X	X		
		Relining programma 2015		X		X	X	X		

Afgerond		Projecten								
In 2017	Strategisch	-								
	Tactisch	Monitoringsplan grondwater	X	X	X	X	X	X	X	X
		Monitoringsplan waterketen	X	X	X	X	X	X	X	

		Projecten	Asten	Deurne	Helmond	Gemert-Bakel	Laarbeek	Somerens	Waterschap	Brabant Water
		Strategie reparaties en reliningen vrijvervalriolering	X	X	X	X	X	X		
		Benchmark 2016	X	X	X	X	X	X		
		Uitrol BAW-monitor	X	X	X	X	X	X	X	
	Operationeel	Onderhoud straatkolken 2018 - 2021	X	X	X	X	X	X		
		Rioolreiniging en -inspectie 2018 - 2021	X	X	X	X	X	X		
		Relining programma 2016			X	X	X	X		
		Onderhoud gemalen Helmond - Gemert-Bakel 2018-2021			X	X				
		Onderhoud gemeentelijke gemalen via waterschap		X					X	

Afgerond		Projecten								
In 2018	Strategisch	Water in de Omgevingswet	X	X	X	X	X	X	X	X
		Opstellen GRP/water(taken)plan	(X)*	X	X	X	X	(X)*	X	
		Positionering klimaatadaptatie/ruimtelijke adaptatie	X	X	X	X	X	X	X	X
			X)* = Astens en Somers hebben een recent vastgesteld GRP, maar doen wel mee in het project voor kennisinbreng en -deling							
	Tactisch	Opzetten communicatiestrategie klimaatadaptatie	X	X	X	X	X	X	X	(X)
		Modellering DAS-gemeenten	X	X				X	X	
	Operationeel	Onderhoud (druk-)rioolgemalen 2018-2021			X		X	X		
		Reinigen gemalen Gemert-Bakel en Helmond 2018-2021			X	X				
		Relining programma 2017/2018		X	X		X	X		

		Projecten	Asten	Deurne	Helmond	Gemert-Bakel	Laarbeek	Somereren	Waterschap	Brabant Water
Gepland in		Projecten								
2019	Strategisch	Opstellen nieuwe samenwerkingsovereenkomst	X	X	X	X	X	X	X	X
	Tactisch	Uitrol monitoringsplan grondwater	X	X	X	X	X	(X)	X	X
		Uitrol monitoringsplan waterketen	X	X	X	X	X	X	X	
		Uitvoeren klimaatstresstesten	X	X	X	X	X	X	X	
		Incidentenplan riolering	X	X	X	X	X	X	X	X
		Invullen monitor gemeentelijke watertaken	X	X	X	X	X	X	X	
	Operationeel	Klein onderhoud riolering								
		Onderhoud gemeentelijke gemalen door waterschap	X	X					X	
Gepland in										
2020	Strategisch	Cybersecurity: vitaliteitsbeoordeling uitvoeren								
	Tactisch									
	Operationeel									

Bijlage 2 Stand van zaken lopende projecten

Deze evaluatie laat de stand van zaken zien voor de nog lopende projecten, per november 2018.

Trekker	Project	Voortgang	(Aangepaste) planning
Aa en Maas	Uitrol monitoringsplan afvalwaterketen/stedelijk water	Loopt. Hoofdpst Helmond is gekoppeld aan hoofdpst Aa en Maas en wordt aangesloten op Hydronet. Overige gemeenten volgen	Gereed medio 2019
Deurne	Organisatie onderhoud gemeentelijke hoofdrioolgemalen	Project is gestart, maar heeft vertraging opgelopen door de juridische check van de overeenkomst. Als dit is opgelost volgt Asten als eerste.	Gereed eind 2018
Deurne	Uitrol monitoringplan grondwater	Gestart. Trekker is van Helmond naar Deurne gegaan i.v.m. capaciteitsgebrek.	Gereed medio 2019
Helmond	Water in de Omgevingswet	Afgerond eind 2018	
Asten	Incidentenplan riolering	Gestart, koepelplan is gereed. Gemeenten leveren nu detailgegevens aan	Voorjaar 2019
Aa en Maas	Klimaatbestendige/-klimaatinnovatieve Peel	Opgenomen in de Ruimtelijke Agenda van de Peel en het ISR van het MRE. De modellering voor de DAS-gemeenten (Deurne, Asten, Someren) is gereed. De afgelopen jaren zijn al maatregelen uitgevoerd om wateroverlast binnen deze gemeenten te verminderen. De modellering helpt bij het nemen van de goede maatregelen. Er wordt nu gekeken naar verbreding van deze aanpak naar de overige Peelgemeenten.	PM

Bijlage 3 Kennisdeling en cursussen

Cursus/symposium	Jaar	Opmerking
Be- en ontluchting	2015	Uitgevoerd
BBV en financiering gemeentelijke watertaken	2015	Uitgevoerd
Opleveringsinspecties	2015	Uitgevoerd
Bijeenkomst 'regiegemeente'	2015	Uitgevoerd
Assetmanagement	2016	Uitgevoerd
Omgevingswet, gericht op de consequenties voor het waterdomein	2017	Uitgevoerd
Bijeenkomst Keur en Wijzer Onderhoud	2017	Uitgevoerd
Klimaatstresstesten	2018	Niet uitgevoerd i.v.m. vertraging landelijke standaardisatie. Loopt nu mee met opstellen stresstesten
Opfriscursus (opleverings)inspecties en RibX	2018	Niet uitgevoerd i.v.m. onduidelijkheid invoering nieuwe NEN bij beoordeling inspectieresultaten. In 2019 opnieuw te bekijken
Cursus 'eisen aan riolering op het perceel'	2018	Niet uitgevoerd. Bekijken of deze nog relevant is i.v.m. wijzigingen in regelgeving a.g.v. de Omgevingswet
Workshops i.h.k.v. opstellen GRP's	2018	Uitgevoerd
Workshops i.h.k.v. Water in de Omgevingswet	2018	Uitgevoerd

Bijlage 4 Factsheets nieuwe projecten

Voor 2019 wordt er één nieuw project voorzien, het gezamenlijk uitvoeren van klimaatstresstesten. De overige projecten in 2019 lopen door vanuit het voorgaande jaar.

Uitvoeren klimaatstresstesten																																																																																												
Doelen	Kwaliteitsverbetering	X																																																																																										
	Kennisdeling	X																																																																																										
	Vermindering kwetsbaarheid	X																																																																																										
	Kostenvermindering	X																																																																																										
	Innovatie en nieuwe technieken																																																																																											
Beschrijving	In het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie dient iedere gemeente in 2019 een gestandaardiseerde stresstest uit te voeren. Daarmee ontstaat een beeld van de kwetsbaarheid van de leefomgeving voor wateroverlast, droogte, hitte en overstroming. Hierbij heeft een gezamenlijke aanpak de voorkeur.																																																																																											
Planning	<table><tr><th rowspan="2">Stappen</th><th colspan="12">2019</th></tr><tr><th>1</th><th>2</th><th>3</th><th>4</th><th>5</th><th>6</th><th>7</th><th>8</th><th>9</th><th>10</th><th>11</th><th>12</th></tr><tr><td>Startbijeenkomsten projectteam</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Uitwerken projectplan tot offerte aanvraag.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Aanbestedings- en gunningstraject.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Uitvoeren stresstesten</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Terugkoppeling resultaten stresstesten.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Stappen	2019												1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Startbijeenkomsten projectteam													Uitwerken projectplan tot offerte aanvraag.													Aanbestedings- en gunningstraject.													Uitvoeren stresstesten													Terugkoppeling resultaten stresstesten.													
Stappen	2019																																																																																											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12																																																																																
Startbijeenkomsten projectteam																																																																																												
Uitwerken projectplan tot offerte aanvraag.																																																																																												
Aanbestedings- en gunningstraject.																																																																																												
Uitvoeren stresstesten																																																																																												
Terugkoppeling resultaten stresstesten.																																																																																												
Wie	Projecttrekker is de gemeente Laarbeek.																																																																																											
Projectorganisatie	Deelnemers: alle gemeenten, waterschap Aa en Maas en Brabant Water (??)																																																																																											
Kosten en uren	Voor de externe ondersteuning worden de kosten ingeschat op € 15.000,- per deelnemende partij. Voor de uren wordt het volgende ingeschat: - Deelnemende partijen: elk 60 uur - Projectleiding (Laarbeek): 40 uur																																																																																											
Risico's	Benodigde gegevens ten behoeve van het uitvoeren van de stresstest dienen beschikbaar te zijn. Standaarden/uitgangspunten ten behoeve van de stresstesten dienen beschikbaar te zijn.																																																																																											

	Herijken samenwerkingsovereenkomst	
Doelen	<i>Kwaliteitsverbetering</i>	
	<i>Kennisdeling</i>	
	<i>Vermindering kwetsbaarheid</i>	
	<i>Kostenvermindering</i>	
	<i>Innovatie en nieuwe technieken</i>	
Beschrijving	Herijking van de bestaande samenwerkingsovereenkomst en opstellen van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Input komt vanuit: - de verbeterpunten uit de evaluatie van 2018, - de inhoudelijke aanvullingen uit het BAW 2018, - de bestuursakkoorden over klimaatadaptatie en waterkwaliteit.	
Planning	Concept gereed zomervakantie 2019 Te ondertekenen in Stuurgroep najaar 2019	
Wie	Procesmanager	
Projectorganisatie	Deelnemers: alle gemeenten, waterschap Aa en Maas en Brabant Water	
Kosten en uren	Er worden geen externe kosten voorzien Voor de uren wordt het volgende ingeschat: • Deelnemende partijen: elk 60 uur (incl. bestuurlijke routing)	
Risico's	Vooralsnog niet van toepassing	

Bijlage 5 Meerjarenplanning projecten

Projecten																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Bijlage 6 Projectplannen samenwerking werkeenheden

- Opstellen klimaatstresstesten en watersysteemanalyse
- Communicatie klimaatadaptatie

NB. Onderstaande projectplannen zijn concepten, die verder uitgewerkt moeten worden t.b.v. aanbidding aan de provincie.

Onderstaand projectplan is op 2 oktober 2018 met de collega's van de Peelgemeenten en op de 3 oktober met de collega's van het Waterportaal besproken. De volgende opmerkingen zijn daarbij geplaatst en worden in de verdere uitwerking meegewogen:

Peelgemeenten, 2 oktober:

Verdieping klimaatstresstesten – Watersysteemanalyse: Wordt ondersteund om samen met het Waterportaal als regionaal project op te pakken met de volgende opmerkingen:

- a) projectplan verder uitwerken/detailleren*
- b) laten zien hoe dit project aansluit bij reeds lopende projecten, bijv. DAS modellering (Deurne, Asten, Someren)*
- c) niet alleen naar waterberging kijken maar ook hittestress en droogte (wat het laatste betreft weer goed kijken hoe het aansluit bij spoor waterrobuustheidskaarten etc.)*
- d) Voorstel projectteamleden vanuit Peelgemeenten: Albert van Empel (Helmond), Hanneke Kersten (Gemert-Bakel) en collega van WsAM*

Waterportaal, 3 oktober:

Verdieping klimaatstresstesten – Watersysteemanalyse: Wordt ondersteund om samen met de Peelgemeenten als regionaal project op te pakken met de volgende opmerkingen:

- a) Positioneren als Regionale Waterbergingsopgave +*
- b) Belang van het project om ook buien groter dan TS100 te beschouwen (voorbeeld Eindhoven)*
- c) Ga na of het mogelijk is om binnen het project per beekdal of kern(en) concrete zoekgebieden of aanwijzingen voor aanvullende berging icm natuurontwikkeling*
- d) In de uitwerking van het projectplan is de mate van detaillering nog te bespreken, c.q. inzoomen concrete maatregelen*
- e) Belangrijk om in dit project ook over gemeentegrenzen heen te kijken en kosten/batenafwegingen mee te nemen, c.q. zijn gemeentegrensoverschrijdende onvesteringen misschien effectiever en goedkoper*
- f) Zoek de verbinding met andere lopende sporen in de beekdalen (EZV, lokale waterberging) omdat alle analyses er uiteindelijk op uitdraaien dat gronden nodig zijn. Echter, let wel dat de integrale beschouwing je niet afremt... je maakt de opgave groter, maar dat maakt het soms ook moeilijker om tot uitvoering te komen....*
- g) Belangrijk Detail: Normeringsbuien van VNG toepassen, bijv. regionale buien 120 a 160 mm in 24 uur.*
- h) Redactioneel: Herbenoemen fase 1 (niet regionale stresstesten noemen).*

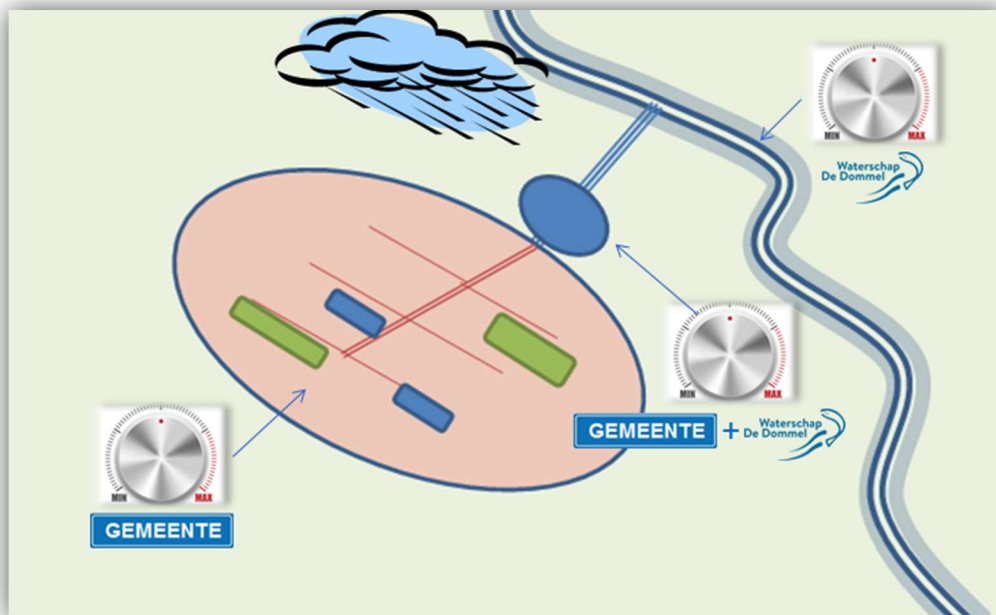
Projectplan:

Verdiepende stresstest: Onderdeel watersysteemanalyse, “PIEKbuien naar beekDALEN”

Omschrijving

Gemeenten stellen hemelwaterbeleid op, maken hemelwatervisies, waterstructuur-plannen, blauwe-aderplannen. Deze visies hebben met name een focus op het bestaande stedelijk gebied. Binnen de bebouwingsgrenzen wordt gezocht mogelijkheden om voldoende water af te voeren en naar plekken om het water tijdens hoosbuien “tijdelijk te parkeren” (veelal waterbergingen, groenstroken en combinaties daarvan).

Waterschappen toetsen het regionale watersysteem aan klimaatscenario's en passen op basis daarvan het watersysteem aan. Op basis van verdiepende stresstesten waarbij ook de interactie tussen het stedelijke en regionale watersysteem wordt geanalyseerd ontstaan “restopgaven” waarover gemeenten en waterschappen een gedeelde verantwoordelijkheid hebben en zich samen over moeten buigen..

Daarnaast gaat het realiseren van berging binnen stedelijk vaak gepaard met hoge kosten voor veelal ondergrondse oplossingen. De ruimte is meestal beperkt en water(berging) moet binnen stedelijk gebied wedijveren met vele andere belangen zoals het realiseren van groen, parkeer- en verkeervoorzieningen. Hoewel het aanpassen van de (openbare) ruimte om de ergste gevolgen van klimaatverandering op te vangen onverkort “de basis” blijft, is dit niet altijd toereikend om het gewenste effect te halen. Het is daarom maar de vraag of de maatregelen voldoende doelmatig zijn en robuust genoeg om extreme piekbuien (60mm +) voldoende te kunnen verwerken.

Bij het zoeken naar meer berging en mogelijkheden om gebieden aan te passen aan extreme neerslag verlegd zich de focus meer en meer naar de randen van het bebouwde gebied. De zone tussen het beekdal en de huidige bebouwing waar een belangrijk deel van de restopgave moet worden ingevuld.

Bijdrage aan thema's

- Aanvaardbare risico's vanuit wateroverlast.
- Regionale handelingsperspectieven bieden.
- Ruimtelijke adaptatie.

Doel

- Verdieping van de klimaatstresstesten op regionaal niveau / in de beekdalen

Resultaat

Dit project levert de volgende resultaten op:

- Oplegnotities voor besluitvorming bij waterschappen en gemeenten
- Onderbouwing van keuzes door rapportages en kaartmateriaal voor de beekdalen van Beerze, Aa, Dommel en Reuzel

Werkwijze

- Formeren projectteam en projectleider (opdrachtgever).
- Uitwerken projectplan tot offerte aanvraag.
- Aanbesteding- en gunningstraject adviesbureau's.
- Fase 1: Uitvoeren regionale stresstesten inclusief interactie stedelijk/landelijk watersysteem
- Fase 2: Bepalen restopgaven
- Fase 3: Analyse zoekgebieden subregionale waterbergingen
- Fase 4: Vaststellen subregionale waterbergingen

- Fase 5: Uitwerking en formulering keuzes ter besluitvorming in besturen van waterschappen en gemeentes

Begroting

Voor dit project is naast de inzet (uren) van de partners (gemeenten, waterschappen, etc.) in het projectteam een bedrag geraamd van € 300.000,- voor de inhuur van een extern adviesbureau. De begroting is als volgt opgebouwd:

Onderdeel	Begroting
Werkzaamheden fase 1 t/m 5 voor de 4 stroomgebieden van Aa, Dommel, Reuzel en Beerze	€ 240.000,-
Ondersteuning projectmanagement	€ 60.000,-
TOTAAL	€ 300.000,-

Financiering

De partners zullen zelf (naast hun inzet in uren) de helft van dit bedrag financieren en vragen aan de provincie Noord-Brabant de andere helft als cofinanciering, zijnde € 150.000,- Financiële afspraken worden gemaakt tussen... de eigen financiering wordt ingebracht via de werkregio's/afzonderlijke gemeentes...

Projectteam

Het projectleiderschap/opdrachtgeverschap wordt ingevuld door.... Het projectteam bestaat uit... met een klankbordgroep waarbij de volgende gebiedspartners worden betrokken... het dagelijkse projectmanagement wordt uitbesteed en komt in handen van externe partijen.

Planning

Onderhavige planning gaat uit van één stroomgebied. De andere drie stroomgebieden worden later (en dan parallel) opgestart om van ervaringen in het eerste stroomgebied te leren.

Stappen	2018	2019											
	Q4	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kick-off bijeenkomsten projectteam en projectleider													
Uitwerken projectplan tot offerte aanvraag.													
Aanbesteding- en gunningstraject adviesbureau's.													
Fase 1: Uitvoeren regionale stresstesten inclusief interactie stedelijk/landelijk watersysteem													
Fase 2: Bepalen restopgaven													
Fase 3: Analyse zoekgebieden subregionale waterbergingen													
Fase 4: Vaststellen subregionale waterbergingen													
Fase 5: Uitwerking en formulering keuzes ter besluitvorming in besturen van waterschappen en gemeentes													

Onderstaand projectplan is op 2 oktober 2018 met de collega's van de Peelgemeenten en op de 3 oktober met de collega's van het Waterportaal besproken. De volgende opmerkingen zijn daarbij geplaatst en worden in de verdere uitwerking meegewogen:

Peelgemeenten, 2 oktober:

Communicatieplatform (werktitel Rainport): Sterke voorkeur om met reeds lopende campagne voor de Peelgemeenten door te gaan, wel om provinciale, financiële ondersteuning te vragen (Nina gaat financiële behoefte na). Dus per watersamenwerking oppakken en niet regionaal, wel uiteraard onderling uitwisselen en kruisbestuiven! Afgesproken dat Rianne Pragt en Fieke Wening (WsAM) bij het kick-off overleg voor Waterportaal ZOB aansluiten voor ideeënuitswisseling.

Waterportaal, 3 oktober:

Communicatieplatform (werktitel Rainport): Akkoord om een separate campagne voor het Waterportaal op te zetten maar wel nauw met de Peelgemeenten uit te wisselen en van elkaar te leren. Lise Marie geeft aan een volgende eerste stap een kick-off/brainstorm is om met een aantal creatieve mensen en communicatiwoordvoerders out-of-the-box denken en geïnspireerd raken. Hoe bereiken we verschillende doelgroepen, c.q. inwoners en bedrijven. Oproep: Heb je 'optimisten', die graag bij een brainstorm mee willen denken, laat het weten! Uit de verdere discussie:

- a) Voorbeeld Innovation games (provincie N-B, gebruik van medicijnen beperken) , dus serious gaming om mensen te betrekken.*
- b) Rondvraag levert op dat er nog mondjesmaat met bewustwordingscampagnes is begonnen. Cranendonck is wel aan de slag. Pleidooi om met kleine, laagdrempelige acties per gemeente aan de gang te gaan en niet te wachten op regionale initiatieven, Kan prima parallel lopen.*
- c) Belangrijk: Niet het wiel opnieuw uit te vinden voor campagnes. Meeliften met anderen en van anderen leren (Peelgemeenten, NOB etc.).*
- d) Zou weleens het belangrijkste, regionale project kunnen worden, hier moeten dan ook middelen voor worden ingezet!*
- e) Mogelijke rol Brabant Water (bewust omgaan met drinkwater, droogte, omslag)*
- f) Redactioneel: Inspireren ipv stimuleren...*

Projectplan: Stimuleren en faciliteren / gedragsmaatregelen: Rainport

Omschrijving

In dit project wordt de Brainportregio Eindhoven op innovatieve wijze bestand gemaakt tegen de steeds vaker voorkomende hoosbuien, droogte en hittestress. In onze steden en dorpen is slechts 30% van het grondgebied in handen van de overheid, dat vraagt dan ook om een intensieve samenwerking tussen burgers, bedrijven en overheden.

Bijdrage aan thema's

- Betrekken burgers, bedrijven en andere doelgroepen bij klimaatrobuust worden van Brainport.
- Bewustwording binnen de gemeentes voor de opgaves rondom klimaatadaptatie.
- Aanvaardbare risico's vanuit wateroverlast.
- Lokale handelingsperspectieven bieden

Doel

- Platform over klimaatadaptatie in brainport met o.a. uitwisselbare capaciteit/handjes met een communicatietoolkit voor risicodialogen en interne bewustwording bij gemeenten

Resultaat

Dit project levert de volgende resultaten op:

- Een stakeholderanalyse voor Brainport (ambtelijk, bestuurlijk en privaat)
- Een door alle partijen gedragen communicatiestrategie...
- Participatie projecten / handelingsperspectieven...

- Een werkwijze waarbij de relevante stakeholders hun eigen ambities en motieven kunnen koppelen aan een klimaatrobuuste leefomgeving

Werkwijze

- Formeren projectteam en projectleider (opdrachtgever).
- Uitwerken projectplan tot offerte aanvraag.
- Aanbesteding- en gunningstraject adviesbureau's.
- Betrekken stakeholders (overheden, bedrijven, bewoners, gebruikers, etc.).
- Fase 1: Inventarisatie gegevens / PvE
- Fase 2: Interpretatie tussenresultaten / prototyping
- Fase 3: Toetsen van de tussenresultaten met gebruikers
- Fase 4: Gezamenlijk uitwerken platform voor verschillende doelgroepen
- Fase 5: Vervaardigen producten / Gebruikstoets
- Fase 6: Uitwerken handelingsperspectieven

Begroting

Voor dit project is naast de inzet (uren) van de partners (gemeenten, waterschappen, etc.) in het projectteam een bedrag geraamd van € 130.000,- voor de inhuur van een extern adviesbureau. De begroting is als volgt opgebouwd:

Onderdeel	Begroting
Werkzaamheden fase 1 t/m 7	€ 100.000,-
Ondersteuning projectmanagement	€ 30.000,-
TOTAAL	€ 130.000,-

Financiering

De partners zullen zelf (naast hun inzet in uren) de helft van dit bedrag financieren en vragen aan de provincie Noord-Brabant de andere helft als cofinanciering, zijnde € 65.000,- Financiële afspraken worden gemaakt tussen... de eigen financiering wordt ingebracht via de werkregio's/afzonderlijke gemeentes...

Projectteam

Het projectleiderschap/opdrachtgeverschap wordt ingevuld door.... Het projectteam bestaat uit... met een klankbordgroep waarbij de volgende gebiedspartners worden betrokken... het dagelijkse projectmanagement wordt uitbesteed en komt in handen van externe partijen.

Planning

Stappen	2018	2019											
	Q4	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kick-off bijeenkomsten projectteam en projectleider													
Uitwerken projectplan tot offerte aanvraag.													
Aanbesteding- en gunningstraject adviesbureau's.													
Betrekken stakeholders (bewoners, gebruikers, etc.).													
Fase 1: Inventarisatie gegevens / PvE													
Fase 2: Interpretatie tussenresultaten / prototyping													
Fase 3: Toetsen van de tussenresultaten met gebruikers													
Fase 4: Gezamenlijk uitwerken platform													
Fase 5: Vervaardigen producten / Gebruikstoets													
Fase 6: Uitwerken handelingsperspectieven													